

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У УНІВЕРСИТЕТАХ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ: СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА

THE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FOREIGN STUDENTS IN UNIVERSITIES OF CIVIL ENGINEERING AND ARCHITECTURE: ESSENCE AND STRUCTURE

У статті висвітлено сутність та структуру комунікативної компетентності майбутніх студентів-іноземців у університетах будівництва та архітектури. Комунікативна компетентність студентів-іноземців (майбутніх фахівців архітектури та будівництва) містить знання, які відображають специфіку цієї професійної галузі, вимоги до усного та писемного спілкування, вміння ефективної взаємодії з іншими спеціалістами у виробничій сфері, прагнення до взаєморозуміння та співпраці. Основними компонентами цієї компетентності є теоретично-професійний, комунікативно-поведінковий, мотиваційно-ціннісний.

До теоретично-професійного компонента включаємо професійно значущі знання, що передбачені у змісті фахових компетентностей майбутніх архітекторів та будівельників згідно із стандартом для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Це пояснюється тим, що в процесі комунікації фахівці будівельного профілю мають володіти базовими знаннями для взаємного обміну підходами до вирішення проблем, рецепції науково-технічної інформації тощо. Отож, до цього компонента відносимо знання про соціальні, економічні, культурні питання архітектури та містобудування, норми, стандарти, технічні регламенти, кліматичні, екологічні умови архітектурного проектування, закони й принципи архітектурної композиції, різні типи конструктивних та інженерних систем і мереж, санітарні, енергозберігаючі вимоги, інформацію про сучасні будівельні матеріали, основи містобудування тощо. До цього компонента входять й знання про правила й норми етичного спілкування у професійній сфері. Комунікативно-поведінковий компонент містить вміння усної й писемної рецептивної й продуктивної мовленнєвої діяльності, до якої відносимо вміння сприймати, інтерпретувати спеціальну інформацію задля її використання при розв'язанні технічних завдань. Важливими є вміння відповідно до мовних і мовленнєвих норм співпрацювати з колегами, клієнтами, постачальниками. Мотиваційно-ціннісний компонент віддзеркалює гуманістичні цінності, прагнення поважати інших у процесі комунікації, демонструвати високий рівень володіння українською та іноземними мовами в інтеракції з представниками інших етносів.

Ключові слова: комунікативна, компетентність, студент, іноземець, архітектура, містобудування.

The article highlights the essence and structure of communicative competence of future foreign students at universities of construction and architecture. The communicative competence of foreign students (future specialists in architecture and construction) contains knowledge that reflects the specifics of this professional field, the requirements for oral and written communication, the ability to effectively interact with other specialists in the field of production, the desire for mutual understanding and cooperation. The main components of this competence are theoretical-professional, communicative-behavioral, motivational-axiological.

The theoretical-professional component includes professionally significant knowledge provided in the content of professional competencies of future architects and builders according to the standard for the first (bachelor's) level of higher education. This is explained by the fact that in the process of communication, specialists of the construction profile must possess basic knowledge for mutual exchange of approaches to solving problems, reception of scientific and technical information, etc. Therefore, this component includes knowledge about social, economic, cultural issues of architecture and urban planning, norms, standards, technical regulations, climatic and ecological conditions of architectural design, laws and principles of architectural composition, various types of constructive and engineering systems and networks, sanitary, energy-saving requirements, information about modern building materials, the basics of urban planning, etc. This component also includes knowledge about the rules and norms of ethical communication in the professional sphere. The communicative-behavioral component includes oral and written receptive and productive speech skills, which include the ability to perceive and interpret special information for its use in solving technical tasks. The ability to cooperate with colleagues, customers, and suppliers in accordance with language and speech norms is important. The motivational-axiological component reflects humanistic values, the desire to respect others in the process of communication, to demonstrate a high level of command of Ukrainian and foreign languages in interaction with representatives of other ethnic groups.

Key words: communicative, competence, student, foreigner, architecture, urban planning.

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.1.5>

Кічук Н.В.,

докт. пед. наук, професор,
декан педагогічного факультету
Ізмаїльського державного
гуманітарного університету

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальним завданням сучасної вищої освіти є підготовка конкурентоспроможних кадрів, здатних до ефективної комунікативної взаємодії та співпраці з фахівцями й професіоналами на міжнародній арені, активної

командної діяльності, вияву творчої ініціативи, абстрактного мислення, готовності до пошукової роботи. У цьому ракурсі неабиякого значення набуває підвищення рівня професійної підготовки у вітчизняних закладах вищої технічної освіти студентів-іноземців. Важливим питанням залишається формування у них компетентності до

спілкування в іншомовному для них середовищі, отримання високоякісної підготовки, формування готовності до самоосвіти.

Наголосимо, що проблема формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у будівельних університетах пов'язана з такими важливими практичними завданнями, як-от забезпечення готовності майбутніх фахівців спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, діяти на основі етичних міркувань, приймати обґрунтовані рішення у складних ситуаціях професійної діяльності, брати участь у міжособистісній взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окреслена проблема розглядалася у таких напрямках, як-от висвітлення сутності комунікативної компетентності майбутніх студентів-іноземців (М. Князян, Devi S., Teh Zanariah Hj. Mohd Raus), її структури (М. Masadliahani, Z. Normah), важливості володіння англійською професійно-мовленнєвою компетентністю в діяльності інженерів-будівельників (К. Latha).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Натомість сутність і структура комунікативної компетентності саме майбутніх студентів-іноземців у вищих закладах освіти архітектурно-будівельного профілю потребує більш детального висвітлення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розкрити сутність комунікативної компетентності майбутніх студентів-іноземців у університетах будівництва та архітектури, а також її структуру.

Виклад основного матеріалу дослідження. К. Latha зазначає, що високий рівень володіння майбутніми фахівцями-інженерами англійською комунікативною компетентністю суттєво впливає на їхню академічну й професійну результативність. Формування англійської комунікативної компетентності має бути спрямоване на розвиток умінь розуміння як основних концепцій, так і деталізованих інструкцій, котрі відображаються в документах, а також підготовку англійською мовою різноманітних проектів [4, с. 122].

Акцентуємо на тому, що Indra Devi S., Teh Zanariah Hj. Mohd Raus небезпідставно наполягають на тому, що професійна комунікація віддзеркалює вміння у письмовій та усній діяльності; до того ж науковці наполягають на важливості візуалізації та переведення у цифровий формат інформації відповідно до професійних потреб [3, с. 4]. Увага дослідників наразі зосереджена на методах створення, опрацювання інформації задля її більш повного поширення. Отже, як наполягають науковці, сьогодні сфера спілкування тісно пов'язана з технічними комунікаціями, а завдяки їй актуалізації в професії вона вимагає формування більш широкого спектру навичок. До них вчені цілком

правомірно відносять граматичні знання, вміння рецепції усних та письмових повідомлень, вміння аналізувати й узагальнювати матеріал, готувати звіт-рекомендацію, резюме, супровідну документацію, презентації; до того ж випускники закладів вищої технічної освіти, зокрема будівельного профілю, мають володіти вміннями брати участь у інтерв'ю, зустрічах з експертами у професійній галузі, дискусіях [3, с. 6].

Натомість М. Masadliahani, Z. Normah наполягають на тому, що для підвищення рівня комунікативної компетентності майбутніх фахівців будівельного профілю має педагогічний сенс забезпечувати розвиток вмінь усного спілкування. Науковці підкреслюють, що письмова комунікація має обов'язково актуалізовуватися в контексті практичної професійно спрямованої підготовки.

До того ж неабиякого значення набуває формування вмінь у міжособистісному спілкуванні, оскільки вони також часто вимагаються в контексті вирішення майбутніми будівельниками промислових завдань.

М. Masadliahani, Z. Normah особливу увагу звертають й на необхідність формування вмінь у так званій візуальній комунікації, оскільки є надзвичайно важливою діяльністю з розробки та рецепції технічної інформації, репрезентованої в кресленнях та планах, що, дійсно, сприяє результативному управлінню будівельними проектами.

До структури комунікативної компетентності майбутніх будівельників дослідники відносять такі компоненти, котрі відображають уміння в усній презентації інформації, комунікації під час проведення зустрічей, телефонних розмов, брифінгів, надання та отримання інструкцій, обговорення проектів, генерації та аргументації ідей у ході таких зустрічей [5, с. 3075].

Окрім окресленого вище є важливим оволодіння майбутніми будівельниками вмінь у письмовій комунікації, котрі також входять до структури комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти, наприклад написання електронних листів, звітів, пам'яток, конспектування, розробку документації для тендеру, взаємодію із соціальними медіа [5, с. 3076].

Візуальна комунікація, на думку вчених, віддзеркалює вміння сприйняття технічної інформації, а саме читання маркетингових матеріалів (брошур, реклам), технічних креслень, ілюстрацій, фото, малюнків, діаграм, таблиць тощо.

Поряд з цим міжособистісне спілкування містить такі вміння, як-от участь у командній роботі, вирішення конфліктів. До того ж важливою є здатність до емоційного менеджменту, реалізації Я-концепції, невербальної комунікації [5, с. 3076].

М. Masadliahani, Z. Normah наполягають на важливості формування зазначених вище компонентів комунікативної компетентності майбутніх

фахівців будівельного профілю в практичній діяльності, наприклад, протягом виробничого навчання, в якому особлива роль відводиться чіткому виконанню посадових інструкцій та активній участі у співпраці з іншими колегами [5, с. 3069].

Підкреслимо, що з наукової позиції М. Князян комунікативна компетентність студентів-іноземців, а саме фахівців архітектури та містобудування віддзеркалює як суто лінгвістичні знання (фонетичні, граматичні, лексичні, стилістичні), так і соціокультурні. До того ж ця компетентність відображає вміння контролю та корекції як усного, так і писемного мовлення; знання про комунікаційні обмеження згідно із віком, соціальним статусом тощо комунікантів, особливості їхньої вербальної та невербальної інтеракції, професійний мовленнєвий етикет [1, с. 218].

Отож, маємо змогу стверджувати, що комунікативна компетентність студентів-іноземців (майбутніх фахівців архітектури та будівництва) містить знання, котрі відображають специфіку цієї професійної галузі, вимоги до усного та писемного спілкування, вміння ефективної взаємодії з іншими спеціалістами у виробничій сфері, прагнення до взаєморозуміння та співпраці, саморозвитку як професіонала.

Провідними компонентами цієї компетентності доцільно, на наш погляд, вважати теоретично-професійний, комунікативно-поведінковий, мотиваційно-ціннісний.

До теоретично-професійного компонента має сенс включити професійно значущі знання, що передбачені у змісті фахових компетентностей майбутніх архітекторів та будівельників згідно із стандартом для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [2]. Такий підхід може бути аргументований тим, що в процесі комунікації фахівці будівельного профілю мають володіти базовими знаннями для взаємообміну думками, варіантами вирішення проблем, рецепції науково-технічної інформації тощо. Отож, є доцільним віднести до зазначеного компонента комунікативної компетентності знання про соціально-економічні й культурні питання архітектури та містобудування, будівельні норми, стандарти, технічні регламенти, природнокліматичні, екологічні, інженерно-технічні умови архітектурного проектування, закони й принципи архітектурно-містобудівної композиції, різні типи конструктивних та інженерних систем і мереж, безпекові, санітарно-гігієнічні, енергозберігаючі вимоги, інформацію про сучасні будівельні матеріали, засади архітектурного проектування, основи містобудування, ландшафтної архітектури тощо.

Утім окреслені вище знання відобразатимуть у повному обсязі теоретично-професійний компонент лише за умов включення до його змісту також і знань про правила й норми етичного спілкування у професійній сфері.

Поряд з цим комунікативно-поведінковий компонент містить вміння усної й писемної рецептивної й продуктивної мовленнєвої діяльності, до якої відносимо й вміння сприймати, розшифровувати, інтерпретувати, пояснювати іншим інформацію зі спеціальної документації з метою її використання в процесі вирішення технічних завдань. Значущості набувають й уміння на гуманістичних засадах, коректно, відповідно до мовних і мовленнєвих норм співпрацювати з колегами, клієнтами, поставальниками, представниками громадськості в ході розробки, узгодження й обговорення архітектурних проектів.

Наголосимо на тому, що мотиваційно-ціннісний компонент комунікативної компетентності віддзеркалює гуманістичні цінності, прагнення поважати інших у процесі комунікації, виявляти толерантність. Акцентуємо, що цей компонент містить також прагнення демонструвати високий рівень володіння українською мовою, бажання асимілювати іноземні мови для покращення взаємодії з представниками інших народів у професійній діяльності.

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку. Комунікативна компетентність студентів-іноземців (майбутніх фахівців архітектури та будівництва) відображає знання про специфіку цієї професійної галузі, вимоги до усного та писемного спілкування, вміння ефективної взаємодії з іншими спеціалістами у виробничій сфері, прагнення до взаєморозуміння та співпраці, а також саморозвитку як професіонала.

Структурними компонентами цієї компетентності є теоретично-професійний, комунікативно-поведінковий, мотиваційно-ціннісний.

Теоретично-професійний компонент репрезентований професійними знаннями відповідно до стандарту підготовки бакалаврів архітектури та містобудування. Це є знання про соціально-економічні й культурні питання архітектури та містобудування, будівельні норми, стандарти, технічні регламенти, кліматичні, екологічні, інженерно-технічні умови архітектурного проектування, закони й принципи архітектурно-містобудівної композиції, різні типи конструктивних та інженерних систем, санітарно-гігієнічні, енергозберігаючі вимоги, інформацію про сучасні будівельні матеріали, засади архітектурного проектування, основи містобудування, ландшафтної архітектури тощо. Зазначені знання є принципово важливими для забезпечення ефективної комунікативної взаємодії у професійно-будівельній діяльності. До цього компонента входять й знання про правила й норми етичного спілкування у професійній сфері.

Комунікативно-поведінковий компонент містить вміння усної й писемної рецептивної й продуктивної мовленнєвої діяльності, до якої відносимо

вміння сприймати, інтерпретувати спеціальну інформацію задля її використання при розв'язанні архітектурних і будівельних технічних завдань. Важливими є вміння відповідно до мовних і мовленнєвих норм співпрацювати з колегами, клієнтами, постачальниками.

Мотиваційно-ціннісний компонент віддзеркалює гуманістичні цінності, прагнення поважати інших у процесі комунікації, демонструвати високий рівень володіння українською та іноземними мовами в інтеракції з представниками інших етносів.

Перспективи дослідження полягають у розробці педагогічної технології формування комунікативної компетентності майбутніх архітекторів і будівельників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Князян М. Теоретичні засади та методи формування комунікативної компетентності іноземних студентів в університетах будівництва та архітектури. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 32, том 1, 2020. С. 217-222. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/32.214508>
2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/06/17/191-Arkitekt.mistobud-bakalavr-VO-zatv.stand.01.11.pdf>
3. Indra Devi S., Teh Zanariah Hj. Mohd Raus. A course on English for Professional Communication for engineering undergraduates in a technical university in Malaysia: A needs survey. *Enhancing Learning: Teaching & Learning Conference*. Sarawak, Malaysia. Curtin University, 2011.
4. https://www.researchgate.net/publication/259268273_A_course_on_English_for_Professional_Communication_for_engineering_undergraduates_in_a_technical_university_in_Malaysia_A_needs_survey
5. Latha K. Role of English Language for Engineering Students. *American International Journal of Research in Humanities, Arts and Social Sciences*. 2014. 7(2), June-August. P. 122-123. <http://www.iasir.net>
6. Masadliahani M., Normah Z. Fulfilling the Demand for Workplace Communication Skills in the Civil Engineering Industry. *Pertanika. Social. Sciences & Humanities*. 2020. 28 (4). P. 3069-3087. DOI: <https://doi.org/10.47836/pjssh.28.4.32>